

Київ-2025

Розробник Швед Тетяна Володимирівна, викладач циклової комісії економіко-математичних дисциплін і менеджменту Фахового коледжу «Універсум» Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

Викладач: Швед Тетяна Володимирівна

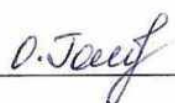
Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні циклової комісії економіко-математичних дисциплін і менеджменту

Протокол від « 05 » лютого 2025 року № 2

Голова циклової комісії Вікторія КАЗАКОВА

Робочу програму перевірено

« ____ » _____ 2025 р.

Заступник директора
з навчально-методичної роботи Оксана ГОЛОВЧАНСЬКА

Заступник директора
з навчальної роботи Оксана КАЛАШНИК

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р., протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р., протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р., протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р., протокол №__

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни
	денна форма навчання
Вид дисципліни	Обов'язкова
Мова викладання, навчання, оцінювання	українська
Загальний обсяг кредитів/годин	3 / 90
Курс	2
Семестр	4
Кількість змістових модулів з розподілом:	3
Обсяг кредитів	3
Обсяг годин, в тому числі:	90
Аудиторні	42
Модульний контроль	6
Самостійна робота	42
Форма семестрового контролю	залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни є формування у студентів компетентностей щодо функціонування системи страхування в Україні.

Завдання – сформувати цілісне уявлення про сутність страхування, його функцій, ролі в економічному житті суспільства, страхового ринку і його структури, страхових ризиків та їх оцінки, галузей страхування, основ фінансової надійності страховика та оподаткування страхового підприємництва в Україні.

У студента повинні бути сформовані такі предметні *компетентності*:

Номер в освітній програмі	Зміст компетентності	Номер теми, що розкриває зміст компетентності
<i>Загальні компетентності</i>		
ЗК5	Знання і розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності	1 - 11
ЗК6	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях	1 - 11
ЗК8	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел	1 - 11
<i>Фахові компетентності</i>		
СК 1	Здатність використовувати теоретичний і методичний інструментарій фінансової, економічної, математичної, статистичної, правової та інших наук для розв'язання складних завдань у сфері фінансів, банківської справи та страхування	1 - 11
СК 2	Здатність здійснювати професійну діяльність, згідно з вимогами законодавства	1 - 11
СК 3	Розуміння особливостей функціонування сучасної національної і світової фінансових систем та їх структури	1 - 11
СК 4	Розуміння принципів організації фінансових відносин	1 - 11
СК 5	Здатність застосовувати принципи, методи і процедури бухгалтерського обліку	10
СК 6	Здатність складати й аналізувати фінансову звітність	8 - 11
СК 7	Здатність самостійно виконувати складні завдання у сфері фінансів, банківської справи та страхування	1 - 11
СК 9	Здатність виконувати контрольні функції у сфері фінансів, банківської справи та страхування	1 - 11
СК 10	Здатність здійснювати ефективні комунікації між фахівцями і користувачами послуг у сфері фінансів, банківської справи та страхування	1 - 11
СК 11	Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати рівень професійної підготовки у сфері фінансів, банківської справи та страхування	1 - 11

СК 13.	Розуміння особливостей організації функціонування податкової системи України	1 - 11
СК 14	Здатність обґрунтовувати, ухвалювати і брати відповідальність за професійні рішення	1 - 11

3. Результати навчання за дисципліною

У результаті вивчення навчальної дисципліни студентка/студент:

- знає економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, що існують між фінансовими процесами та економічними явищами (РН 03);
- знає і розуміє теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем (РН 04);
- дотримується вимог законодавства для забезпечення правомірності професійних рішень (РН 05);
- застосовує набуті теоретичні знання у практичній діяльності для розв'язання професійних завдань (РН 06);
- здійснює пошук, відбір та опрацювання інформації з різних джерел у процесі професійної діяльності (РН 08);
- вміє розв'язувати складні задачі у спеціалізованих сферах професійної діяльності (РН 09);
- застосовує принципи, методи і процедури бухгалтерського обліку у сфері фінансів, банківської справи та страхування (РН 10);
- формує й аналізує форми фінансової звітності та правильно інтерпретує отриману інформацію (РН 11);
- володіє методичним інструментарієм здійснення базових контрольних функцій у сфері фінансів, банківської справи та страхування (РН 12);
- використовує професійну аргументацію для донесення інформації до фахівців і користувачів послуг у сфері фінансів, банківської справи та страхування для досягнення спільної мети (РН 13);
- застосовує інновації у сфері фінансів, банківської справи та страхування (РН 14);
- виявляє навички самостійної роботи та роботи в команді, демонструє гнучке мислення, відкритість до нових знань (РН 15);
- знає механізм нарахування і сплати податків та обов'язкових платежів (РН 18);
- знає склад і особливості здійснення банківських операцій (РН 19).

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт				
		Аудиторна			Самостійна	
		лекції	семінари	практичні		
<i>Змістовий модуль 1. Страхування та його місце в управлінні ризиками</i>						
Тема 1. Сутність, принципи та роль страхування	9	2	2		16	
Тема 2. Класифікація страхування	9	2	2			
Тема 3. Страхові ризики та їх оцінювання	10	2		2		
Модульний контроль 1	2					
Разом за змістовим модулем 1	30	6	4	2	16	
<i>Змістовий модуль 2. Страховий ринок та його регулювання</i>						
Тема 4. Сутність та структура страхового ринку	8	2	2		14	
Тема 5. Страхова організація	7	2	2			
Тема 6. Порядок укладання та ведення страхової угоди	6	2				
Тема 7. Державне регулювання страхової діяльності	7	2	2			
Модульний контроль 2	2					
Разом за змістовим модулем 2	30	8	6	0	14	
<i>Змістовий модуль 3. Основи фінансової діяльності страховика</i>						
Тема 8. Перестраховування та співстрахування	7	2	2		12	
Тема 9. Визначення страхових тарифів	7	2		2		
Тема 10. Доходи, витрати та прибуток страховика	7	2		2		
Тема 11. Фінансова надійність страховика	7	2	2			
Модульний контроль 3	2					
Разом за змістовим модулем 3	30	8	4	4	12	
Усього	90*	22	14	6	42	

* - з урахуванням модульних контрольних робіт (6 год).

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. Страхування та його місце в управлінні ризиками

Тема 1. Сутність, принципи та роль страхування.

Об'єктивна необхідність страхового захисту. Виникнення та етапи розвитку страхування. Сутність страхування і його місце в системі економічних категорій. Функції страхування. Страхування як стратегічний сектор економіки держави. Принципи страхування. Роль страхування в умовах ринкової економіки.

Ключові слова: страхування, ліцензія, функції страхування, принципи страхування

Література: [1 - 11].

Тема 2. Класифікація страхування

Поняття принципів класифікації і форми страхування. Обов'язкове та добровільне страхування. Сфери застосування страхування. Перспективи розвитку страхової справи в Україні. Класифікація по об'єктах страхування та видах небезпек. Критерії розмежування об'єктів страхування і обсягів страхової відповідальності. Взаємозв'язок між елементами класифікації страхування. Галузі, підгалузі і види страхування.

Ключові слова: особисте страхування, майнове страхування, страхування відповідальності, обов'язкове страхування, добровільне страхування.

Література: [1 - 11].

Тема 3. Страхові ризики та їх оцінювання

Поняття ризику та його основні характеристики. Види ризиків та їх оцінка. Управління ризиком. Тарифна ставка: структура та методи розрахунку.

Ключові слова: ризик, ризик-менеджмент, страховий ризик, страховий тариф, страховий платіж, страхова сума, страхова оцінка, ступінь ризику.

Література: [1 - 11].

Змістовний модуль 2. Страховий ринок та його регулювання

Тема 4. Сутність та структура страхового ринку

Поняття та сутність страхового ринку, принципи його функціонування. Суб'єкти страхового ринку. Сучасний стан страхового ринку України. Страхові посередники в системі реалізації страхових послуг. Страхові агенти. Страхові брокери. Перестрахові брокери. Аквізиція. Аквізиційна діяльність. Сутність і завдання маркетингу в страхуванні. Зміст та основні умови договору страхування.

Ключові слова: страховий ринок, страхові агенти, страхові брокери, перестрахові брокери, аквізиція.

Література: [1 - 11].

Тема 5. Страхова організація

Місце страхових компаній у ставленні та розвитку страхового ринку. Види страхових компаній і порядок їх створення. Стратегія страхової компанії. Організаційна структура страхової компанії. Ресурси страхової компанії. Органи

управління страховою компанією та їхні функції. Об'єднання страховиків та їхні функції.

Ключові слова: страховик, страхувальник, ліцензія, страховий ринок, страхова компанія.

Література: [1 - 11].

Тема 6. Порядок укладання та ведення страхової угоди

Страхова угода та її основні етапи. Заява про страхування: форма подання, зміст, значення. Психологічна і фізична небезпека у страхуванні. Договір страхування та його зміст, взаємозв'язок з правилами страхування. Договір страхування і страховий поліс: співвідношення між ними. Страховий сертифікат. Дії страхувальника при настанні страхової події. Дії страховика щодо розслідування характеру і розмірів збитків.

Ключові слова: угода, договір, поліс, сертифікат, заява.

Література: [1 - 11].

Тема 7. Державне регулювання страхової діяльності

Правове забезпечення страхування. Структура, завдання та функції органів державного нагляду за страховою діяльністю. Страховий нагляд у країнах Європейського союзу. Напрями вдосконалення державної політики в галузі страхування

Ключові слова: закон, акт, органи державного нагляду.

Література: [1 - 11].

Змістовний модуль 3. Основи фінансової діяльності страховика

Тема 8. Перестраховування та співстраховування

Сутність перестраховування та його класифікація. Історія виникнення перестраховування. Функції перестраховування. Перестраховування, як основа забезпечення фінансової стійкості страхових організацій. Види договорів перестраховування. Порядок здійснення перестраховальних операцій. Посередники на страховому ринку.

Ключові слова: перестраховування, співстраховування, договір перестраховування, ексцедент, цесіонер, цесія.

Література: [1 - 11].

Тема 9. Визначення страхових тарифів

Суть, особливості та завдання актуарних розрахунків. Склад, структура та методика побудови страхових тарифів з майнового страхування. Види страхових внесків (премій, платежів). Показники актуарних розрахунків, що характеризують фінансову стійкість страхових операцій. Особливості актуарних розрахунків у страхуванні життя.

Ключові слова: актуарій, актуарні розрахунки, страховий тариф.

Література: [1 - 11].

Тема 10. Доходи, витрати та прибуток страховика

Склад та економічний зміст доходів страховика. Витрати страховика: їх склад і економічний зміст. Прибуток страховика та його розподіл. Порядок сплати страховиками податків. Розподіл та використання чистого прибутку страховика.

Ключові слова: дохід страховика, витрати страховика, прибуток страховика.

Література: [1 - 11].

Тема 11. Фінансова надійність страховика

Поняття фінансової надійності. Страхові резерви. Інвестиційна політика страховика. Оцінка платоспроможності страховика.

Ключові слова: страховий резерв, фінансова діяльність страховика, інвестиції.

Література: [1 - 11].

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень

Об'єктом оцінювання навчальних досягнень студентів є рівень розвитку їх компетентностей.

Формами оцінювання можуть бути:

- виконання завдань практичного змісту;
- врахування особистих досягнень при опануванні змісту статистичних процесів та явищ;
- взаємоконтроль студентів у парах або групах та самооцінка.

Оцінювання навчальних досягнень здійснюється за 100-бальною шкалою

Критерії оцінювання відповіді на семінарському занятті

Кількість балів	Значення оцінки (характеристика відповіді)
10	Відмінний рівень виконання завдань/відповідь повна, вичерпна й достатньо обґрунтована з, можливими, незначними недоліками
9	Достатньо високий рівень виконання завдань/відповідь без суттєвих (грубих) помилок, але не містить повних обґрунтувань
8	В цілому достатній рівень виконання завдань/відповідь містить незначну кількість несуттєвих помилок
7	Посередній рівень виконання завдань/відповідь містить значну кількість недоліків та/або незначну кількість помилок
5-6	Мінімально допустимий рівень виконання завдань, містить недоліки та помилки/відповідь неповна, що характеризується—недостатньою обґрунтованістю, фрагментарністю, наявністю недоліків та помилок
3-4	Незадовільний рівень виконання завдань/відповіді, що виявляється у формальному запам'ятанні деяких понять і фактів, без належного їх розуміння, нездатності застосувати такі знання при вирішенні завдань
1-2	Незадовільний рівень виконання завдань/відповіді, що виявляється у неспроможності відтворити означення базових понять, положень, невмінні їх застосувати або виконання завдання / відповідь розпочата чи взагалі відсутня

У наведеній нижче таблиці вказано критерії, за якими визначається рівень навчальних досягнень знаннєвого та діяльнісного складників компетентності студента та відповідний бал.

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	3	3	4	4	4	4
Відвідування семінарських занять	1	2	2	3	3	2	2
Відвідування практичних занять	1	1	1	0	0	2	2
Робота на семінарському занятті	10	1	10	2	20	1	10
Робота на практичному занятті	10	1	10	0	0	2	20
Виконання завдань для самостійної роботи	5	1	5	1	5	1	5
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25
Разом		-	53	-	53	-	64
Максимальна кількість балів:					170		
Розрахунок коефіцієнта:					1,7		

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

Самостійна робота студента містить результати проектної діяльності в межах курсу та відображає рівень навчальної компетентності.

Мета самостійної роботи: самостійне вивчення частини програмного матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Зміст самостійної роботи: завершена проектна теоретично-практична робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі компетентностей, набутих під час лекційних та семінарських занять і охоплює декілька тем або весь зміст навчального курсу.

Теми для самостійної роботи:

1. Страхові ризики та їх оцінювання
2. Порядок укладання та ведення страхової угоди
3. Доходи, витрати та прибуток страховика

Самостійна робота оцінюється за 5 бальною шкалою.

Критерії оцінювання самостійної роботи

Кількість балів	Значення оцінки (характеристика відповіді)
5	Відмінний рівень виконання з можливими незначними недоліками
4	В цілому добрий рівень виконання, містить незначну кількість несуттєвих помилок
3	Посередній рівень знань, виконання містить значну кількість недоліків
1-2	Мінімально допустимий рівень виконання

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Для визначення успішності навчання використовуються контрольні заходи, зокрема, модульний контроль, який проводиться з метою оцінки результатів навчання після закінчення вивчення певного змістового модулю.

Під час вивчення дисципліни використовуються такі форми модульного контролю:

- вирішення тестових і ситуаційних завдань;
- розв'язання практичних задач.

Максимальна кількість балів за модульну контрольну роботу – 25 балів.

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Форма проведення підсумкового контролю – екзамен. Для контролю знань студентів на екзамені розроблено і затверджено у встановленому порядку екзаменаційні білети, які включають відповіді на тестові завдання, групування податків у відповідні групи, встановлення відповідностей між поняттями і визначеннями, виконання практичних завдань. Критерії оцінювання результатів наведено у програмі екзамену.

6.5. Шкала оцінювання

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90 – 100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

7. Навчально-методична карта дисципліни «Страхування»

Разом 90 год.: лекції – 22 год., семінарські заняття – 14 год., практичні заняття – 6 год.,
самостійна робота – 42 год., модульний контроль – 6 год

Модулі	Назва модуля	Кількість балів за модуль	Теми лекцій	Теми семінарських занять	Теми практичних занять	Самостійна робота	Види поточного контролю
Змістовний модуль I	Страхування та його місце в управлінні ризиками	53 бали	Тема 1. Сутність, принципи та роль страхування	Тема 1. Сутність, принципи та роль страхування		5 балів	Модульна контрольна робота 1 (25 балів)
			Тема 2. Класифікація страхування	Тема 2. Класифікація страхування			
			Тема 3. Страхові ризики та їх оцінювання		Тема 3. Страхові ризики та їх оцінювання		
Змістовний модуль II	Страховий ринок та його регулювання	53 балів	Тема 4. Сутність та структура страхового ринку	Тема 4. Сутність та структура страхового ринку		5 балів	Модульна контрольна робота 2 (25 балів)
			Тема 5. Страхова організація	Тема 5. Страхова організація			
			Тема 6. Порядок укладання та ведення страхової угоди				
			Тема 7. Державне регулювання страхової діяльності	Тема 7. Державне регулювання страхової діяльності			
Змістовний модуль III	Основи фінансової діяльності страховика	64 бали	Тема 8. Перестрахування та співстрахування	Тема 8. Перестрахування та співстрахування		5 балів	Модульна контрольна робота 3 (25 балів)
			Тема 9. Визначення страхових тарифів		Тема 9. Визначення страхових тарифів		
			Тема 10. Доходи, витрати та прибуток страховика		Тема 10. Доходи, витрати та прибуток страховика		
			Тема 11. Фінансова надійність страховика	Тема 11. Фінансова надійність страховика			

8. Рекомендована література

Основна:

1. Мельник Т.А., Сибірцев В.В. Страхування: навч. посіб. Кропивницький: ПП «Ексклюзив Систем», 2022. 307с.
2. Плиса В.Й. Страхування : підруч. К.: Каравела, 2023. 512 с.
3. Про страхування: Закон України від 07.03.1996 №85/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>
4. Сосновська О.О. Страхування: навч. посіб. К. : Київський університет ім. Б. Грінченка, 2021. 327 с.

Додаткова:

5. Горбач Л.М., Каун О.Б. Страхування : навч. посіб. К.: «Кондор», 2011. 520 с.
6. Дема Д.І., Віленчук О.М., Демянюк І.В. Страхові послуги: навч. посіб.; за заг. ред. Д.І. Деми. 2-е вид. перероб. та допов. К. Алерта 2013. 526 с.
7. Журавка О. С. Страхування: навч. посіб. Суми: Сумський державний університет, 2020. 350 с.
8. Петков С.В., Журавльов Д.В., Дрозд О.Ю., Дрозд В.Г. Страхування в Україні: навч. посіб. К. : ЦУЛ, 2021. 420 с.
9. Страхування : практикум. Укл. Брязкало А.Є., Гладчук О.М. Кучерівська С.С. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т, 2020. 152 с.
10. Фисун В.І., Ярова Г.М. Страхування: навч. посіб. для студентів вищ. навч. закладів: рек. МОНУ. К. : Центр учбової літератури, 2011. 227 с.
11. Харитонов Є.О., Сафончик О.І., Адамова О.С. Організаційно-правове забезпечення страхової діяльності в Україні : навч.-метод. посіб. Одеса : Фенікс, 2020. 121 с.

Інтернет ресурси

1. Законодавство України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua>
2. Офіційний сайт Міністерства фінансів України : страхування. URL : <https://minfin.com.ua/ua/insurance/>
3. Моторне (транспортне) страхове бюро України. URL : <https://mtsbu.ua/>
4. Онлайн-журнал Forinsurer про технології страхування, insurtech та fintech. URL : <https://forinsurer.com/>
5. Незалежний фінансовий портал Finance.ua : Страхування. URL : <https://finance.ua/ua/insurance>